

Fragment van een vijftiende-eeuwse rekening van de Duinenabdij (1462-1463) (1)

door Jacques MERTENS

Het is bekend dat de Franse Besturen tijdens de inlijving van onze gebieden, die op de Franse Revolutie volgde, heel wat geestelijke goederen tot nationaal domein hebben verklaard. Hiertoe behoorden ook de goederen van de belangrijke middeleeuwse Cisterciënserabdiën uit onze streken. Ongetwijfeld gaat de bekendheid en soms zelfs de toegankelijkheid van een groot deel van het archivalisch patrimonium van deze instellingen op deze nogal toevallige gebeurtenissen terug. Aan de andere kant ging ook heel wat verloren als gevolg van diezelfde omstandigheden. Zo hadden in de eerste plaats de rechtstellers van de genationaliseerde goederen belang. Minder belangrijk waren de rekeningen, zeker als het niet recente rekeningen betrof. De exploitatie- en opbrengstgegevens konden nog enig licht werpen op de waarde van het goed als het ging om rekeningen uit de laatste decennia van de achttiende eeuw. Voor de waardebepaling van de genationaliseerde goederen hadden zij evenwel niet het minste nut wanneer die rekeningen uit de vijftiende eeuw dagtekenden. Dergelijke rekeningen, vaak nog op perkament geschreven, waren wel nog best bruikbaar als omslag voor een of ander register. Op die wijze werden enkele (fragmenten van) rekeningen bewaard.

Ook het hier gepubliceerde fragment van een rekening van de Duinenabdij dankt zijn bewaring aan deze samenloop van omstandigheden. Wij treffen het aan als omslag van twee delen van de omloper van Wilskerke in Kamerlingsambacht. Het eerste register draagt als opschrift een doorheen de oude rekening van de Duinen geschreven tekst die als volgt luidt : « Eerste Cohier / Ommeloper / Wilskerke / Camerlinks Ambacht / En tweede Cohier der / selve Prochie ». Het

(1) Bij het beëindigen van het persklaar maken van deze tekstuitgave, houd ik eraan de commissarissen J. Bovesse, J.-J. Hoebanx, A. Verhulst en C. Wyffels hartelijk te bedanken voor hun opmerkingen en aanwijzingen. Het weze mij toegestaan een bijzonder woord van dank te richten aan de heer C. Wyffels, die mij bij de voorbereiding van deze uitgave een aantal belangrijke richtlijnen en wenken heeft gegeven.

op dezelfde wijze aangebrachte opschrift van het tweede register luidt: « Derde Cohier / Ommelooper / Wilskerke / Camerlinks Ambacht ». Zoals deze opschriften het aanduiden, bevatten de delen het landboek of « ommelooper » van Wilskerke. Het landboek werd in 1676 opgemaakt door Josse Tortelboom maar is hier slechts in kopie bewaard, uitgevoerd op papier door Donche in 1784. Zoals vaker voorkomt hebben de opeenvolgende landmeters, bezitters van het landboek, hun namen erin opgetekend. Van Donche ging het over op J. B. Van Lede die het kocht. In 1818 behoorde het toe aan J. Caimo en in 1824 werd het door J. Kindts gekocht. Momenteel maken beide volumes deel uit van de « Omlopers Verzameling Vincent » in het rijksarchief te Brugge, waarin zij de nummers 246 en 247 dragen. De perkamenten omslagbladen zijn vrij behoorlijk bewaard. Toch is door de tijd de tekst aan de buitenkant min of meer vervaagd en bovendien is de tekst van sommige bladen enigszins weggesneden, hoewel telkens niet meer dan enkele letters verloren gingen. De bladen van « Omlopers Vincent » nr. 246 hebben als afmetingen 33 cm × 20 cm ; die van nr. 247 hebben als afmetingen 32 cm × 21 tot ruim 22 cm. De invloed van deze lichte onderlinge afwijking is merkbaar in de bewaarde tekst : die van de bladen van nr. 246 is soms weggesneden aan de zijkant ; die van nr. 247 aan de bovenkant. Zoals boven aangehaald is het tekstverlies miniem, maar het is zeker dat de oorspronkelijke bladen bovenaan en aan de zijkanten enkele cm groter moeten geweest zijn.

Uit de interne samenhang en de in de tekst vermelde sommen, blijkt dat de oorspronkelijke orde als volgt was : 247, f° 1r° ; 247, f° 1v° ; 246, f° 1r°, f° 1v°, f° 2r°, f° 2v° ; 247, f° 2r°, f° 2v°. De huidige omslagen van « Omlopers Vincent » nr. 246 en nr. 247 vormden dus twee in elkaar gevouwen perkamenten bladen beginnend met het huidige omslagblad van nr. 247. Alle bladen zijn beschreven op dubbele kolom. In de uitgave worden de kolommen aangeduid met a (links) en b (rechts) ; onleesbare of weggesneden delen van de tekst worden weergegeven door puntjes. Er zijn geen sporen van voorafgaande lijning of bladindeling.

Chronologisch gezien zijn er drie delen : van het eerste ontbreekt de datum, maar het loopt van oktober tot december 1462, m.a.w. over 2 1/2 maanden ; het volgende is gedateerd en loopt van 25 december 1462 (*a Nativitate Domini*) tot 23 april 1463 (*ad festum Beati Georgii*) m.a.w. over 4 maanden ; het derde deel loopt over 5 1/2 maanden van 23 april 1463 tot 9 oktober (*ad festum Beati Dionisii*) van hetzelfde jaar. Wij beschikken dus over de financiële infor-

matie van de Duinenabdij voor nagenoeg een volledig jaar. Aan het eerste deel kunnen ten hoogste enkele beginregels ontbreken ; aan het laatste enkele slotregels. Dit blijkt ten overvloede uit het middendeel dat volledig is. In ieder deel worden nagenoeg alle rubrieken en posten van de rekening telkens hernomen. De rekening werd opgesteld in parisis-munt en in het Latijn. In de uitgave worden de bedragen omgezet in Arabische cijfers, behalve daar waar tekens weggevallen zijn en de bedragen diensgevolge niet bekend zijn. Plaats- en persoonsnamen worden — voor zover mogelijk — enkel bij de eerste vermelding ervan geïdentificeerd. Zowel uit de structuur als uit het taalgebruik blijkt een sterk archaïsme. Vergelijking met andere abdijrekeningen — bij voorbeeld de Sint-Pietersabdij te Gent — toont aan dat elders in die periode reeds Nederlands werd gebruikt en dat de posten op een andere wijze onder rubrieken gegroepeerd werden. Bovendien lopen de rubrieken over een volledig jaar, terwijl men hier de rekeningen nog opgesplitst heeft over kortere periodes, die dan *ut sic* worden overgenomen zonder dat men de inspanning van een eventuele groepering doet.

Hoewel niet helemaal vlekkeloos is de zuiver rekenkundige kwaliteit van de rekening goed te noemen. Doorgaans zijn de totalen van de verschillende onderdelen juist opgeteld. Enkele posten vertonen onnauwkeurigheden, maar deze zijn miniem (2).

De totalen van de belangrijkste rubrieken, waarbij moet worden opgemerkt dat sommige een samentelling zijn van voorafgaande, zijn de volgende :

Voor de eerste periode van 10 oktober 1462 tot 25 december 1462, m.a.w. voor een termijn van ongeveer 2 1/2 maanden :

[247 f° 1r°]

De uitgaven van alle grangiae (*Expensa omnium grangiarum*) :

183 lb. 3 s. 8 d.

De uitgaven van de abdij (*Expensae abbatie*) :

180 lb. 11 s. 6 d.

(2) Zo is de prijs van 951 pond ijzer, aan 42 s./honderd geen 20 lb. 5 d. (247, f° 1v°b) — 7 ellen hennep doek aan 6 s. 6 d./el kosten geen 42 s. maar 45 s. 6 d. (246, f° 1r°b) — 11 1/2 pond suiker aan 11 s./lb. kosten 6 lb. 6 s. 6 d. en geen 5 lb. 15 s. 6 d. (246, f° 2r°a) — 6 pond dadelen aan 3 s./pond kosten geen 24 s. (249, f° 2r°a) — De som van de lijfrenten (246, f° 1v°b) ten slotte is geen 342 lb. 10 s. maar 340 lb. 10 s.

[247 f° 1v^o]

De betaling van de renten (*Solutio reddituum*) :

954 lb. 10 s.

Het totaal van de uitgaven van alle grangiae, van de abdij en van de renten (*Somma expensarum omnium grangiarum abbatie et reddituum*) :

1.318 lb. 2 s. 2 d.

De som van alle uitgaven van de kelnarij (*Somma omnium expensarum cellarij*) :

131 lb. 9 s. 11 d.

De som van alle uitgaven van de grangiae, van de abdij, de renten en de kelnarij (*Somma omnium expensarum grangiarum abbatie reddituum et cellarij*) :

1.449 lb. 12 s. 1 d.

De ontvangst bedroeg (*Recepta erat*) :

23 lb.

Derhalve overtreffen de uitgaven de ontvangsten (*Supererat igitur expensa receptis*) :

1.426 lb. 12 s. 1 d.

In de laatste rekening bleef de kerk schuldig aan de ontvangers (*In ultima computatione mansit ecclesia debens bursarijs*) :

18.000 lb.

Derhalve blijft de kerk schuldig aan de ontvangers (*Modo vero manet ecclesia debens bursarijs*) :

19.426 lb. 12 s. 1 d.

Voor de periode van 25 december 1462 tot 23 april 1463, m.a.w. voor een termijn van ongeveer vier maanden :

[246 f° 1r^o]

De ontvangsten ontbreken (*Recepte vacant*)

De uitgaven (*Expensa*)

Som van alle uitgaven van de grangiae (*Somma expensarum omnium grangiarum*) :

229 lb. 7 s. 4 d.

[246 f° 1v^o]

De uitgaven van de abdij (*[Expensa] abbatie*) :

473 lb.

De betaling van de renten (*Solutio reddituum*) :

342 lb. 10 s.

De som van alle uitgaven van de grangiae, van de abdij en van de renten (*Somma expensarum omnium grangiarum abbatie et reddituum*) :

1.044 lb. 17 s. 4 d.

[246 f° 2v°]

Het totaal van alle uitgaven van de kelnarij (*Somma omnium expensarum cellarij*) : 1.924 lb. 14 s. 2 d.

Het totaal van alle grangiae, renten, abdij en kelnarij (*Somma omnium grangiarum reddituum [abbatie] et cellarij*) :

2.969 lb. 11 s. 4 d.

Er was geen ontvangst (*Recepta erat nulla*)

In de rekening bleef voor de kerk (te betalen) (*Computatione mansit ecclesie*) : 19.426 lb. 12 s. 1 d.

(Dus) blijft de kerk schuldig (*Manet ecclesia debens*) :

22.396 lb. 3 s. 5 d.

Voor de periode van 23 april 1463 tot 9 oktober 1463, m.a.w. voor ongeveer 5 1/2 maand :

Ontvangsten (*Recepte*)

Totaal van de ontvangsten van alle grangiae (*Somma receptarum omnium grangiarum*) : 109 lb. 4 s.

[247 f° 2r°]

(Ontvangst) van de abdij (*[recepta] abbatie*) :

15.869 lb. 14 s. 2 d.

Totaal van de ontvangsten van alle grangiae en van de abdij (*Somma receptarum omnium grangiarum et abbatie*) : 15.978 lb. 18 s. 2 d.

[247 f° 2v°]

Totaal van de uitgaven van alle grangiae (*Somma expensarum omnium grangiarum*) : 887 lb. 12 s. 3 d.

(Uitgaven) van de abdij (*[Expensa] abbatie*) : [...]

Het gaat hier dus wel om de volledige rekeningen van de Duinenabdij en niet alleen om de grangiae, zoals het geval was voor de rekeningen uit 1315 van Ter Doest (3), of om de rekening van een enkel uithof, zoals het geval is met de voor 1403 bewaarde rekening of het

(3) C. DEKKER en J. G. KRUISHEER, *Een rekening van de abdij Ter Doest over het jaar 1315*. In : *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, CXXXIII, 1967, pp. 273-305.

Liber receptarum uit 1469 voor Zande (4). De hier bewaarde rekening is algemener en geeft een beter inzicht in de globale financiële situatie van de grote Cisterciënserabdij uit onze gebieden. Voor zover ons bekend is geen oudere rekening van dezelfde aard voor Ter Duinen bewaard. De reeks rekeningen van Ter Duinen bewaard op het Groot Seminarie te Brugge begint pas vanaf het einde van de 16de eeuw.

De periode waarop de rekening betrekking heeft is gesitueerd onder het abbatiaat van Jan III Crabbe. De activiteiten van deze abt op het stuk van de cultuur (5), de discipline en het financieel beheer van zijn abdij zijn bekend (6). Het hier gepubliceerde fragment valt in het begin van het lang durende abbatiaat van Jan Crabbe, nog vóór de door hem gerealiseerde nabloei een feit was. Aan de hand van de door deze rekening verstrekte gegevens mag men immers aannemen dat het deficit van de abdij op dat ogenblik nog steeds verschillende duizenden ponden bedroeg. Een belangrijke belasting voor de financiën van de Duinenabdij waren de grote onkosten voor bedijkingen na de talrijke overstromingen van de 14de en 15de eeuw (7).

De belangrijkste onderdelen van de rekening zijn de grangiae, de renten (*redditus*), de kelnarij en de abbatia. Tot de kelnarij mogen ook de onderdelen met betrekking tot de schrijnwerkerij, het koets-huis, de smidse en het kuipershuis worden gerekend.

De rekening bevat vele posten met betrekking tot landbouwwerkzaamheden en keukenuitgaven. Zo worden allerlei exotische producten en specerijen (suiker, vijgen, amandelen, peper, olie, komijn,...) aangekocht. Voor haar aankopen doet de abdij af en toe beroep op Brugse makelaars (*coctiones*). In de wijnstapel te Damme koopt de abdij Franse wijnen, die naar Brugge of via Sluis naar Nieuwpoort en verder worden vervoerd.

(4) Archief van het Groot Seminarie te Brugge, oorkonden 2125 (rol met als opschrift « *Computacio rentarij de Zando facta circa Dyonisij anno M IIII C tercio* »); *ibid.*, archief van Ter Duinen, bundel 146 (*Liber receptarum Zande*). Zie noot 12 voor de identificatie van Zande.

(5) Zie de bijdragen in de tentoonstellingscatalogus *Vlaamse Kunst op perkament. Handschriften en miniaturen te Brugge van de 12de tot de 16de eeuw*. Brugge, 1981, vooral blz. 176-180.

(6) A. DUBOIS en N. HUYGHEBAERT, *Abbaye des Dunes à Koksijde et à Bruges*. In: *Monasticon belge*, tome III. Province de Flandre occidentale, deuxième volume. Luik, 1966, pp. 353-445 en vooral pp. 403-405. — Zie ook: N. GEIRNAERT, *Abt Joannes Crabbe (1457-1488) : van economisch herstel tot bankiersactiviteiten op Europees niveau*. In: *De Duinen*, 20, Koksijde, 1990, pp. 135-142.

(7) M. K. E. GOTTSCHALK, *Stormvloed en rivieroverstromingen in Nederland*, deel 1, Assen, 1971.

Illustration non autorisée à la diffusion

Naast inkomsten uit tienden ontvangt de abdij belangrijke inkomsten uit haar grondbezit (8). Naast talrijke andere kunnen hier opbrengsten uit de goederen te Zande, Lepe, het Noordhof, Saaf-tinge, Koolkerke, Lapscheure, « Bienacquis » en in Noord-Frankrijk worden vermeld. Te Zandberg, in Hulsterambacht, deed de abdij aan turfwinning. Voor het uithof « Hem » worden noch ontvangsten, noch uitgaven opgetekend, in tegenstelling met het Westhof, waar, zowel voor de paardenstal als voor de koestal, voor de varkensstal als voor de schapen, uitgaven voorkomen.

Het onderscheid tussen de « abbatia » en de overige bestanddelen van de abdij, waarbij telkens bepaalde goederen aan gespecialiseerde diensten waren toegewezen, een bekend figuur in het kerkelijk recht (9), vinden wij ook hier terug.

FRAGMENT VAN EEN JAARREKENING VAN DE ABDIJ TER DUINEN
[10] oktober 1462 - 9 oktober 1463

- A. ORIGINEEL op perkament, versneden tot omslagen van een kopie uit 1784 in twee volumes van de omloper uit 1676 van de parochie Wilskerke, bewaard in het Rijksarchief te Brugge, verzameling Omlopers Vincent, nrs 246-247. (Vier perkamenten bladen met als afmetingen br. 20 tot 22 cm, en h. 32 tot 33 cm).

[Expansa grangiarum]

...

[247, f° 1a] ^(a) ... tria raseriorum pro uno ^(b) tritici, valent

4 lb. 8 s.

Item van gripene super aratrum sacellarii 3 lb.

Item pro trituratione leguminum 3 lb. 12 s.

Item pro duobus gurgariis hulsten ende peysterzacken

3 lb. 8 s.

Somma 30 lb. 10 s. 8 d.

Somma expensarum omnium grangiarum 183 lb. 8 d.

^(a) een deel van de tekst is weggesneden. — ^(b) de scribent heeft blijkbaar nagelaten hier het woord raserio te schrijven, wat hij elders ook nog doet.

(8) Over de bezittingen van de Duinenabdij, zie : G. VAN DE WOUDE, *Ter Duinen, kustmacht onder de graven*. Antwerpen, 1944 ; A. DE KRAKER, *Het grondbezit van de abdij Ter Duinen en de exploitatie daarvan in Noordoost-Vlaanderen tussen 1196 en 1645*. In : *De Duinen*, 20, Koksijde, 1990, pp. 33-84 en het werk van J. DE CUYPER geciteerd in noot 21.

(9) Ph. GODDING, *Le droit privé dans les Pays-Bas méridionaux du XIe au XVIIIe siècle*, Brussel, 1987, p. 91 (Académie royale de Belgique, Mémoires de la Classe des Lettres, collection in-4°, 2e série, t. XIV, fasc. 1).

Expansae abbatie

Primo X ^a Octobris pro accuitatione et mundatione novaculorum barbitonsoris nostri	8 s.
Item ipso die Cornelio de Voghelare Brugis (10) misso	14 s.
Item eodem die in nuptiis filie Petri Verdebout datum	45 s.
Item XXIII ^a eiusdem pro duobus cacabis in camba	40 s.
Item XXVI ^a eiusdem pro vestibus quatuor necessariis ad usum coquine infirmitorii	17 s. 6 d.
Item in die apostolorum Symonis et Iude [28 oktober] fratri Petro van Overlys misso versus monasterium de Ravensberghe (11)	22 s.
Item IV ^a Novembris sacriste pro lampadibus, hostiis, thure et ligino per totum annum habitis et computari neglectis	6 lb.
Item VII ^a eiusdem fratri Laurentio cum suis tectoribus eunti versus Zandum (12)	52 s.
Item eidem pro caligis et aliis sibi necessariis	24 s.
Item eodem die fratri Jacobo Grootwerf (13) cum fabro Brugis eunti	22 s.
Item VIII ^a eiusdem Johanni van Langhendamme Brugis misso cum cuniculis	12 s.
Item XVIII ^a eiusdem pro una scouppa in camba	32 s.
Item eodem die pro reparatione vitrinarum in camera domini	24 s.
Item eodem die Arnolfo, stabulario domini, Brugis eunti	6 s.
Item XX ^a eiusdem pro magna pelvi in coquina infirmitorii	30 s.
Item X ^a Decembris om verriren in granario	5 lb. 16 s.
Item XI ^a eiusdem duobus scolariis nostris Parisius (14) missis pro eorum bursa pro toto anno LXII	146 lb. 15 s.

(10) Brugge, hpl. prov. West-Vl.

(11) Abdij in de gemeente Merckeghem (Frankrijk, dep. Nord, ar. Dunkerque, kant. Wormhoudt).

(12) Zande, nu Kloosterzande (Nederland, prov. Zeeland).

(13) Werd monnik van Ter Duinen onder het abbatiaat van Jan III Crabbe (zie (F. VANDEPUTTE en D. VAN DE CASTEELE), *Cronica et cartularium monasterii de Dunis*. Brugge, 1864, p. 81).

(14) Parijs (Frankrijk, hpl.) — Onder de monniken geprotest tijdens het abbatiaat van Jan III Crabbe worden vermeld: Philippus Outmaert, « Brugis, bachalarius Parisius in Theologia » en Bartholomeus Danckardi, « bachalarius formatus » ((F. VANDEPUTTE en D. VAN DE CASTEELE), *op. cit.*, Brugge, 1864, pp. 80-81).

[247, f° 1b] (^a)...

Item in vigilia Nativitatis Domini [24 december] servitori comitis aquarum misso versus illustrissimum principem nostrum dominum Cadralisie in Kennot (15) 3 lb. 18 s.

Somma 180 lb. 11 s. 6 d.

Solutio reddituum vitalium et reempticiorum per hunc terminum.

Primo Johanni van der Meeren cum uxore sua, Beatrice, ratione trium librarum gro. ad vitam ipsorum annuatim duobus terminis persolvendarum et hoc pro termino Xe Octobris 18 lb.

Item relictæ Cornelii van Meerendre ratione quindecim nobilium anglicanorum (16) reddituum recepticiorum duobus terminis persolvendorum et hoc pro termino XVe Octobris 42 lb. 10 s.

Item domicelle Jacobe de Theemzeke ratione et ad vitam ut in alia computatione precedentis anni habetur et hoc pro termino XVIIe Octobris 18 lb.

Item Ysabelle van de Coutre ratione et ad vitam ut supra et hoc pro termino XXe Octobris 54 lb.

Item magistro Johanni van Huerne ratione et ad vitam ut supra pro termino XIIe Novembris 60 lb.

Item Marco Despars ratione et ad vitam ut supra pro termino XXe Novembris 18 lb.

Item Philippo de Tielro ratione et ad vitam ut supra pro termino XXIIIe Novembris 120 lb.

Item Marie, relictæ Johannis de Scherere, ratione et ad vitam ut supra pro termino XXVIIIe Novembris 30 lb.

Item eadem ratione et ad vitam pro eodem termino 30 lb.

Item Jacobo de Sluus alias Cappella ratione et ad vitam ut supra pro termino XXVIIIe Novembris 30 lb.

Item domino Jacobo Maes, canonico Sancti Donaciani Brugensis, ratione viginti librarum gro., quarum 8 lb. sunt ad vitam ipsius et Vraukins, filie Langheians, et 12 lb. ad vitam suam, tamen duobus terminis annue solvendarum et hoc pro termino prime Decembris 120 lb.

Item eidem domino Jacobo Maes ratione duodecim librarum gro. ad vitam ipsius cum duobus terminis solvendarum annue, pro termino prime Decembris

(^a) een deel van de tekst is weggesneden. Het daar vermeld bedrag bedroeg 14 s.

(15) Quesnoy-sur-Deûle (Frankrijk, dep. Nord, ar. Lille, hpl. kant.)

(16) De « nobel » is een Engels geldstuk. Omstreeks het midden van de 15de eeuw werd de nobel gerekend aan 8 s. 2 d. gro. vl. of 98 gro. vl. (Zie R. VAN UYTVEN, *Stadsfinanciën en stadseconomie te Leuven van de XIIde tot het einde der XVIde eeuw*. Brussel, Kon. Vl. Akademie, 1961, p. 343) — Hier is de verhouding 15 nobels = 85 lb. par. vl. of 1700 gro. vl. De nobel wordt hier dus gerekend aan 113 gro. vl.

	72 lb.
Item Reynero Houtmarct cum uxore sua ratione et ad vitas ut supra pro termino prime Decembris	18 lb.
Item Johanni van Muenekereede ratione etcet. pro termino prime Decembris	6 lb.

[247, f° 1v^oa] (^a)...

etiam ut supra pro termino prime Decembris	18 lb.
Item domino Willelmo van der Mersch, sigillifero Brugensis, ratione et ad vitam ut supra pro termino prime Decembris	12 lb.
Item Olivero de Naen ratione 10 lb. gro. ad vitam suam tamen pro termino prime Decembris	60 lb.
Item Cornelio Sprinkel ratione et ad vitam ut supra pro termino VII ^c Decembris	48 lb.
Item magistro Johanni van den Coutre ratione et ad vitam ut supra pro termino octave Decembris	180 lb.

Somma horum reddituum	954 lb. 10 s.
-----------------------	---------------

Somma expensarum omnium grangiarum, abbacie et reddituum	1.318 lb. 2 s. 2 d.
--	---------------------

Cellarii

Primo pro vectura sex caudarum vini Burdogalensis (17) a Dammis (18) usque ad Novumportum (19)	6 lb.
Item pro parvis expensis vini eiusdem cum expensis cupificis nostri	48 s.
Item XXII ^a Octobris pro 200 libris cere, pro libra 5 s. 3 d., videlicet	52 lb. 10 s.
Item ipso die Johanni van der Belle eunti versus Dunkerke (20) pro vino	13 s.
Somma	61 lb. 11 s.

Carpentarie

Primo XII ^a Octobris duobus serratoribus pro 13 diebus, 8 s. pro die, valent	5 lb. 4 s.
Item XVIII ^a eiusdem pro diversis necessarijs in carpentaria emptis	8 s. 6 d.

(^a) *een deel tekst werd weggesneden.*

(17) Bordeaux (Frankrijk, dep. Gironde, hpl.).

(18) Damme (prov. West-Vl., ar. Brugge, kant. Brugge 3).

(19) Nieuwpoort (prov. West-Vl., ar. Veurne, hpl. kant.).

(20) Dunkerque (Frankrijk, dep. Nord, hpl. ar.).

Item in vigilia Nativitatis Domini [24 december] duobus serratoribus de 16 diebus, 8 s. pro die, valent 6 lb. 8 s.

Somma 12 lb. 6 d.

Domus curruum

Primo pro duabus assiis laminandis ende vervriemstaelt 40 s.

Item in die Katherine [25 november] duabus serratoribus de 12 diebus, 8 s. pro die, valent 4 lb. 16 s.

Somma 6 lb. 16 s.

[247, f^o Iv^ob] [Fabrorij] (^a)

Primo pro 951 libris ferricondi, centenum pro 42 s., valent 20 lb. 5 d.

Item XIII^a Novembris pro seris et clavibus in hospicio reparandis 14 s.

Item XX^a eiusdem pro seris et clavibus in diversis officinis reparandis 3 lb.

Item pro diversis medicinis equorum 40 s.

Item X^a Decembris fratri Petro pro carbonibus eunti 12 s.

Somma 26 lb. 6 s. 5 d.

Fusorii

Primo pro 95 1/2 ponden stagni novi in hospitio, 3 s. 9 d. tpond, valent 17 lb. 18 s.

Item adhuc pro 46 libris stagni veteris 6 lb. 18 s.

Somma 24 lb. 16 s.

Cuparia vacat

Somma omnium expensarum cellarij 131 lb. 9 s. 11 d.

Somma omnium expensarum grangiarum, abbatie, reddituum et cellarij 1.449 lb. 12 s. 1 d.

Recepta erat 23 lb.

Supererat igitur expensa receptis 1.426 lb. 12 s. 1 d. par.

In ultima computatione mansit ecclesia debens bursarijs

18.000 (^b).

Modo vero manet ecclesia debens bursarijs 19.426 lb. 12 s. 1 d. par.

(^a) deze titel werd afgenomen. — (^b) de scribent heeft hier lb. vergeten te schrijven.

[246, f° 1r^oa] **Huius anni millesimi quadringentesimi LXII di a Nativitate Domini [25 december] usque ad festum Beati Georgii [23 april] anni LXIII tii fuerunt recepte et expensa omnium grangiarum et abbacie in hunc modum**

Recepte

Hem (21)	}	vacant
Westhof (22)		
Abbatie		

Expensa

Hem	vacat
-----	-------

Expensa de Westhof

Primo stabulariis in stabulo jumentorum simul	28 lb. 16 s.
Item servitoribus in vaccaria	28 lb.
Item famulis in porcaria	7 lb.
Item opilioni ovium	4 lb. 16 s.
Item tribus mulgariis	36 lb.
Item famulis sub aratro cellarii	49 lb. 4 s.
Item pro octo raseriorum vitsen, 8 s. tspint, valent	12 lb. 16 s.
Item famulo in orto caulium	9 lb. 12 s.
Item pro fabis excorticandis et ligaminibus faciendis	4 lb. 16 s.
Item omme twee goreelen, halsteren ende deccelederen	4 lb. 10 s.
Item trituratoribus de 240 raseriorum tritici, pro 2 s. 8 d. de raserio, valent	32 lb.
Item eisdem de 267 raseriorum avene, tria pro uno tritici, valent	11 lb. 17 s. 4 d.
Somma	229 lb. 7 s. 4 d.
Somma expensarum omnium grangiarum est eadem	

(21) Uithof van de Duinenabdij te Ramskapelle (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Nieuwpoort (prov. West-Vl., ar. Veurne, hpl. kant.) en te Sint-Joris (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Nieuwpoort (prov. West-Vl., ar. Veurne, hpl. kant.) (zie J. DE CUYPER, *Wording van de Hemme, het groot uithof van de Duinenabdij te Ramskapelle*. In: *Handelingen van het genootschap « Société d'Émulation » te Brugge*, 72, 1929, pp. 80-93).

(22) Uithof van Ter Duinen te (West) Nieuwkerke (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Mesen, afgeschafte gemeente), thans Heuvelland (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Poperinge) (zie F. VANDEPUTTE en D. VAN DE CASTEELE, *op. cit.*, Brugge, 1864, pp. 518-519).

Abbatie

Primo solutis Henrico Leoni pro secundo termino effluxo in Nativitate Domini [25 december] ^(a) ... ratione 600 lib. par., in quibus ipsi tenebamur de 84 magnis quercubus, prout in precedenti computatione lucidius continetur per dominum abbatem 200 lb. par.

[246, f° 1r^ob] Item XXVIII Decembris pro uno cacabo in coquina conventus in infirmitorio 35 [s.]

Item in die Circumcisionis Domini [1 januari] cuidam nuncio misso a capitulo Sancte Walburgis Furnensis (23) 4 s.

Item III^a Januarii servitoribus ville Furnensis pro encheniis 24 s.

Item eodem die Victori Stassins Brugis misso cum cuniculis 15 s.

Item eodem die Johanni Commijn misso in Werkenis (24) 10 s.

Item eodem eiusdem Johanni Sampsonis misso Ypris (25) cum cuniculis 12 s.

Item hac eiusdem cuidam Leoni Crasso in suis nuptiis 20 s.

Item VI^a eiusdem cursoribus domini ducis pro encheniis 24 [s.]

Item XV^a eiusdem pro cyrotheca mulgariorum, pistorum et servitorum in stabulo jumentorum 33 s.

Item eodem die servitori nostro misso versus Hondscote (26) pro sayto 6 s.

Item pro sarsione 14 manulargiorum et mensualium cum vestibus barbitonso-
ris 18 s.

Item pro 7 ulnis panni canabii, ulnam pro 6 s. 6 d., valent 42 s.

Item XIX^a eiusdem equestris domini ducis pro encheniis 3 lb.

Item XXII^a eiusdem pro tonsione quattuor pannorum et apportatione eorum-
dem 42 [s.]

Item VII^a Februarii nepoti fratris Petri versus Zandum misso 20 [s.]

Item IX^a eiusdem cuidam servitori de viginti diebus et 5, pro die 3 s., valent 3 lb. [15 s.]

^(a) een paar woorden zijn onleesbaar.

(23) Oorspronkelijk Benedictijnerabdij, nog vóór 1100 omgevormd tot seculier kapittel te Veurne (prov. West-Vl., hpl. ar.).

(24) Werken (prov. West-Vl., ar. en kant. Diksmuide).

(25) Ieper (prov. West-Vl., hpl. ar.).

(26) Hondshoote (Frankrijk, dep. Nord, ar. Dunkerque, hpl. kant.).

Item XII ^a eiusdem Bernardo, mangoni domini, in curialitate	12 s.
Item eodem die Victori Staesseins misso cum provisionibus Brugis	14 s.
Item XIII ^a eiusdem servitori balivi Brugensis adventum commissariorum anuncianti	6 s.
Item XVI ^a eiusdem Cor, venatori nostri, Brugis misso cum cuniculis	14 [s.]
Item XVII ^a eiusdem Johanni Praet duo iumenta de Zandis Dunis adducenti	16 [s.]
Item XXIII ^a eiusdem pro plantatione et sarculatione palmarum in orto, sacriste	35 [s.]
Item XXVI ^a eiusdem servitori cellarii Brugis apud dominum misso	12 [s.]
Item ultima eiusdem Cor, venatori, Brugis eunti	15 [s.]
[246, f ^o 1v ^o a] Quarta Martii pro pottis et scutellis pro ... iis cum aliis necessa- rijs	13 s.
VI ^a eiusdem datum domino Clarevallis (27) ... iate	25 lb.
... capellano suo	6 lb.
... servitoribus suis	6 lb.
... X ^a eiusdem fratri Jacobo Grootwerc ... incio occasione feodi sui Brugis eunti	27 s.
... Eodem die domino Michaheli Cloet pro ... de dimidii anni in organis labo- ranti	18 lb.
... XIII ^a eiusdem pro cura crucis nonni [Johannis] Scheny (28) magistro Nan- nync surrogico	6 lb.
... XIII ^a eiusdem cuidam fatuo domini ducis	8 s.
... XV ^a eiusdem venatoribus domini ducis ... ma pensione	28 lb.
... [e]isdem pro quitancijs eorum	12 s.
... redemptione unius pellis vaccinijs eisdem	42 s.
... [e]isdem ut citius recederent datum	20 s.
... XIX ^a eiusdem pro novaculis barbi[tonsoris] accuendis	11 s.
... XXV ^a eiusdem duobus servitoribus ... istia pro 8 diebus laborantibus	48 s.
... [E]odem die cuidam nobili viro nomine ... de Vlienderbeke exuli ex curiali- tate	20 s.
... XX ^a eiusdem pro tinctura dimidie saye	44 s.

(27) Clairvaux, abdij in de gemeente Ville-sous-la-Ferté (Frankrijk, dep. Aube, ar. en kant. Bar-sur-Aube) — De abt is Philippe II de Fontaines (*Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastiques*, XII. Paris, 1953, kol. 1055).

(28) Monnik overleden in 1463 (zie (F. VANDEPUTTE en D. VAN DE CASTEELE), *op. cit.*, Brugge, 1864, p. 83).

... [e]odem die magistro Willelmo gubernarum de causa venationis	6 lb.
... II ^a Aprilis fratri Laurentio, pensionario ... itanti	20 s.
... III ^a eiusdem cuidam nuncio Brugensi ... ones dominum abbatem nostrum nuntianti	12 s.
... VI ^a eiusdem Cor, venatori nostro, ... Jacobo Grootwerck Brugis misso ... feodi ipsius fratris Jacobi	26 s.
VII ^a eiusdem pro uno velo	16 lb. 16 s.
... de die Johanni, coco conventus, pro cura ... rum	3 lb.
... merces veris servitoribus in diversis officijs ... eris	114 lb. 4 s.
Somma	473 lb.

[246, f° 1v^ob] Solutio reddituum vitalium et reempticiorum

Primo domino priori de Nazareth (29) ratione quinque librarum grossorum reddituum, uno tantum termino annue solvendarum, et hoc pro termino XII ^e Januarii	60 lb.
Item Nicholao Heghels cum Judoco, eius legitimo filio, et Barbare, sue uxori, cum Maria, eorum filia, ratione 6 lb. gr. duobus terminis solvendarum et hoc pro termino XV ^e Januarii	36 lb.
Item Nicholao et Christine Galliers ratione 10 lb. gr., annue duobus terminis solvendarum, et hoc pro termino prime Marci	60 lb.
Item Gerardo de Wulfsberghe cum Cornelia, uxore sua, ratione trium lb. gr., duobus terminis annue solvendarum, et hoc pro termino prime Aprilis ante Pascha	18 lb.
Item Jacobo van Eccle cum Katherina, eius uxore, ratione 6 lb. gr., duobus terminis annue solvendarum, et hoc pro termino octave Aprilis ante Pascha	36 lb.
Item Johanni van der Meere ad vitam et ratione ut supra pro termino X ^e Aprilis ante Pascha	18 lb.
Item relictæ Cornelii van Meerendre ratione ut supra pro termino XV ^e Aprilis ante Pascha	40 lb. 10 s.
Item domicelle Jacobæ de Theemzæke, cordigere Brugensi, ratione ut supra pro termino XVII ^e Aprilis	18 lb.
Item Isabelle van den Coutre, relictæ Arnoldi van der Donck, ratione ut supra pro termino XX ^e Aprilis	54 lb.
Somma	342 lb. 10 s.
Somma expensarum omnium grangiarum, abbacie et reddituum	

(29) Nazareth, priorij van reguliere kanunniken van Sint-Augustinus te Damme (prov. West-Vl., ar. Brugge, kant. Brugge 3). — Willem van den Perre was tot juni 1463 prior (N. GEIRNAERT, *Prieuré de Nazareth à Damme* in : *Monasticon belge*, t. III. Province de Flandre occidentale, 4e vol. Luik, 1978, p. 1023).

1.044 lb. 17 s. 4d.

Cellarii

Pro diversis specibus in precedenti anno LXI° computari neglectis

37 lb. 10 s.

Item pro duabus libris piperis, 15 s. pro lb., valent

30 s.

Item pro una libra cynamomi

32 s.

[246, f° 2r^oa] Item pro duabus libris gingiberis, lb. pro 14 s., valent

28 s.

Item pro una pecie 13 lb. sucare de duabus coctionibus, lb. pro 10 s., valent

6 lb. 10 s.

Item adhuc pro una alia pecie 11 lb. cum semi sucare de duabus coctionibus,
11 s. pro lb., valent

5 lb. 15 s. 6 d.

Item XIII^a Januarii Johanni van der Belle, cupifici, misso Dammis pro vinis

16 s.

Item pro expensis cellarii et cupificis occasione vinorum in Dammis a XV^a Ja-
nuarii usque ad XIX^{am} eiusdem

4 lb. 10 s.

Item servitoribus Nicholai Heghels datum in curialitate pro diligentia per eos
facta

24 s.

Item XX^a eiusdem pro vectura 10 doliorum vini Pictauensis (30) a Dammis
usque ad Slusam (31)

3 lb.

Item pro vectura eorundem a Slusa usque ad Novumportum, 13 s. pro quoli-
bet dolio, valent

6 lb. 10 s.

Item pro parvis expensis eorundem cum expensis ducentis et custodientis ea

46 s.

Item quinta Februarii pro 112 ponden cere, lb. pro 5 s. 6 d., valent

30 lb. 16 s.

Item adhuc pro 106 lb. cere, pro 5 s. 6 d. pro lb., valent

29 lb. 3 s.

Item XI^a Februarii pro 11 spint pisorum pro conventu, 10 s. tspint, valent

5 lb. 10 s.

Item XVI^a eiusdem pro uno vase keyte

28 s.

Item pro provisione quadragesimali pro 4 coppelen fighen et racemorum, pro
coppele 3 lb. 18 s., valent

15 lb. 12 s.

Item pro una pitie sucare 4 lb. de tribus coctionibus, 18 s. pro lb., valent

3 lb. 12 s.

Item pro 1 coppelen frugis empto in Dunkerke

4 lb. 4 s.

Item pro 4 lotis compoosts, 16 s. pro loto, valent

3 lb. 4 s.

Item omme 4 pondt commyns

12 s.

(30) Poitou, landstreek en vorstendom in Frankrijk.

(31) Sluis (Nederland, prov. Zeeland).

Item pro 2 quartelen croci	6 lb.
Item omme 12 pondt rijs	24 s.
Item pro 10 lotis cum semi olei olivariense, 10 s. pro loto, valent	5 lb. 5 s.
Item pro duobus vasculis pro dicto oleo inponendo	8 s.
Item pro 40 pondt amigdalorum, 2 s. 6 d. tpondt, valent	5 lb.
Item pro libra piperis	14 s.
Item pro 4 pondt amigdalorum ex Furnis	12 s.
Item pro duobus lotis melis	16 s.
Item pro vectura predicte provisionis quadregesimalis a Brugis usque ad monasterium de Dunis	3 lb. 2 s.
Item XIII ^a Martii pro parvis expensis vinorum Pictauensium, videlicet 33 caudarum emptarum erga Cornelium Cant in Dunkerke,	6 lb. 14 s.
Item 6 lb. dadelen, 3 s. tpond, valent	24 (^a) s.
[246, f ^o 2r ^o b] Item pro vino (^b) ...	
Somma	1.674 lb.

Carpentatorii

Primo Thome, magistro operis, xx[...]	
Item Johanni Blanckaert xvi[...]	
Item duobus serratoribus pro 36 diebus, 9 s. pro die, valent	[16 lb. 4 s.]
Item pro VIII ^c voeten abeelen berderen, centenum pro 16 s., valent	6 lb. [8 s.]
Item pro reparationibus instrumentorum xxx[...]	
Somma	64 lb.

Cementorii

Servitori fratris Laurencii tectoris vi[...]	
Item XVII ^a Februarii Godofrido Daem pro demolitione 7 last sive plaustorum lapidum ter teghelrie, 5 s. pro millesimo, valent	[17 lb. 10 s.]
Item XIII ^a Martii cuidam lathomo de diebus 14, 6 s. pro die, valent	4 [lb. 4 s.]
Item fratri Laurentio pro suis neccessariis x[...]	
Somma	28 lb. 12 s.

(^a) sic. — (^b) het bedrag is weggesneden. Het moet 1.476 lb. 8 s. 6 d. bedragen.

Fabrorii

Primo Angelo van den Poele, fabro x[...]
 Item Leonardo, mariscallo, xv[...]
 Item cuidam fabro de 16 ebdomadis v[...]
 Item XV^a Januarii fratri Petro cum suis servitoribus carbones in Dunkerke
 afferenti x[...]
 Item eodem die cuidam in diversis officinis cacabos reparanti x[...]
 Item XI^a Februarii pro diversis seris et clavibus diversimode reparandis l[...]
 Item XIX^a eiusdem pro duobus milibus ferricondi, 36 s. pro centeno, valent
 [36 lb.]
 Item pro vectura eiusdem a Brugis usque Furnis [...]
 Item pro medicinis equorum x[...]

Somma	101 lb. 10 s.
-------	---------------

[246, f° 2v^oa] (^a)...

... orifici	16 lb. 16 s.
... et assijs relaminandis	40 s.
...(^a) Februarij omme 6 navegheeren ...	16 s.

Somma	19 lb. 12 s.
-------	--------------

Fusorii

... nync, plumbario,	15 lb.
... entori	3 lb.
... [2]8 lb. stagni novi in camera ... ctorio piscium,	3 s. 8 d. lb., 5 lb. 2 s. 8 d.

Somma	23 lb. 2 s. 8 d.
-------	------------------

Cuparie

[Johanni van] der Belle, cupifici, pro mercede sua	12 lb. [repar]atione unius
cupe in camba	36 s.

Somma	13 lb. 16 s.
[Somm]a omnium expensarum cellarii	1.924 lb. [14 s.] 2 d.

Expensa omnium grangiarum, reddituum vitalium, reempticiorum et cella- rii	2.969 lb. 11 s. 4 d.
---	----------------------

(^a) een lijn is volledig onleesbaar.

[Re]cepta erat nulla

Ergo manet expensa eadem

Computatione mansit ecclesia [debens bur]sariis 19.426 lb. 12 s. [1] ^(a) d.

[Erg]o manet ecclesia debens [...]

22.396 lb. 3 s. 5 d.

Huius anni millesimi quadringentesimi sexagesimi tercii a festo Beati Georgii [23 april] usque ad festum Beati Dyonisii [9 oktober] anni eiusdem fuerunt recepte et expense omnium grangiarum et abbacie in hunc modum.

Recepte

Hem vacat

Westhof

Primo de quatuor bovis in pascuis venditis	51 lb. 8 s.
Item de lana et velleribus venditis	57 lb. 16 s.
Somma	109 lb. 4 s.
Somma receptarum omnium grangiarum est ut supra eadem.	

Abbatie

Primo a rentario Zandi cum Salso Polro expensis dicagiorum defalcatis	2.948 lb.
Item decimis molendinis piscariis et fretu sive vere	1.052 lb.
Item de Novacurte (32)	211 lb. 19 s.
Item de novis polris cum quibusdam terris Nove Curtis et uutslaghe	1.015 lb. 17 s. 10 d.
Item de curte nostra de Noorthof (33)	284 lb. 5 s.
Item de Zandberghe (34) et Turbinibus	176 lb.
Item de Saeftinghe (35) redditibus perpetuis et Westpolro (36) expensis dicagiorum et salario receptoris defalcatis	898 lb.
Item de Lepa (37) expensis dicagiorum et salario receptoris defalcatis	721 lb. 6 s.

^(a) het bedrag van de deniers is niet ingevuld.

(32) Nieuwhof = uithof in Hontenisse (Nederland, prov. Zeeland).

(33) Noordhof = uithof in Hontenisse (Nederland, prov. Zeeland).

(34) Zandberghe = uithof ten oosten van Hulst in Hulsterambacht te Zandberg (Nederland, prov. Zeeland).

(35) Heerlijkheid en verdrongen land in het noordoosten van Zeeuws-Vlaanderen (Nederland, prov. Zeeland).

(36) Westpolder, polder in Saeftinghe (zie noot 35).

(37) Lepe, uithof te Peerboom op de grens van Assenede- en Akselambacht (Nederland, prov. Zeeland).

Item de Bassevelde (38), Bouchoute (39) et Bentille (40) expensis dicagiorum reddituum ^(a) perpetuorum et salario receptoris defalcatis
150 lb.

Item de Cuculla (41) et Laepscore (42) salario receptoris et expensis domus nostre Brugensis defalcatis
170 lb.

Item de curte nostra de Labeur (43) cum 196 mensuris 21 linen 81 roeden terrarum, mensura pro 42 s., valent
413 lb. 10 s.

Item de curte nostra de Phariis (44)
113 lb.

Item de 10 mensuris quas tenet Christianus Bernart
22 lb.

Item de curte nostra de Ammanswal (45) cum terra 38 mensurarum preter 24 roeden, pro 34 s. pro mensura, valent
230 lb. 16 s.

Item de servicio ecclesie
184 lb. 3 s.

[247, *f*^o 2r^oa] Item de 24 1/2 mensuris terrarum pomerii juxta tsPapenbrugghe (46), 30 s. pro mensura, valent
36 lb. 15 s.

Item de 8 mensuris juxta de Rynssche weddynghe (47)
8 lb.

Item de 9 linen iacentibus inter terras capituli, 24 s. pro mensura, valent
3 lb. 12 s.

Item mensura cum semi proostielands iacente in Wulpen (48)
3 lb.

Item de 10 mensuris proostielands in Ramscapple (49)
22 lb. 16 s.

^(a) *sic*.

(38) Bassevelde (prov. Oost-Vl., ar. Eeklo, kant. Kaprijke, afgeschafte gemeente), thans Assenede (prov. Oost-Vl., ar. Eeklo, hpl. kant.).

(39) Boekhoute (prov. Oost-Vl., ar. Eeklo, kant. Assenede, afgeschafte gemeente), thans Assenede (prov. Oost-Vl., ar. Eeklo, hpl. kant.).

(40) Gehucht te Kaprijke (prov. Oost-Vl., ar. Eeklo, hpl. kant.).

(41) = Koolkerke (prov. West-Vl., ar. Brugge, kant. Brugge 3, afgeschafte gemeente), thans Brugge (prov. West-Vl., hpl.).

(42) Lapscheure (prov. West-Vl., ar. Brugge, kant. Brugge 3, afgeschafte gemeente), thans Damme (prov. West-Vl., ar. Brugge, kant. Brugge 3).

(43) Hofstede te Oostduinkerke (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(44) Hofstede te Oostduinkerke (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(45) Uithof te Oostduinkerke (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(46) Brug te Veurne (prov. West-Vl., hpl. ar. en kant.).

(47) Plaats te Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(48) Wulpen (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(49) Ramskapelle (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Nieuwpoort (prov. West-Vl., ar. Veurne, hpl. kant.).

Item de curte nostra de Noorthuuse (50) cum 82 mensuris 10 roeden, 46 s. pro mensura, valent	188 lb. 13 s. 6 d.
Item de terris nostris contiguis terris abbatisse de Burbuch (51)	40 lb.
Item de domo nostra et fundo ter Meetstove (52)	9 lb.
Item de 6 mensuris iacentibus ten Lendekin (53), mensura pro 28 s., valent	8 lb. 8 s.
Item de aliis 6 mensuris quas tenet Johannes f. Boudins, mensura pro 24 s., valent	7 lb. 4 s.
Item de quatuor mensuris in Colpaertshouc (54) iacentibus	3 lb.
Item de quatuor linen quas tenet Petrus Veyse in Bewesterpoort (55)	40 s.
Item de Domo nostra Turbonium (56) cum 21 mensuris, 30 s. de mensura, valent	31 lb. 10 s.
Item de 12 mensuris 2 linen in Bewesterport,, 47 s. pro mensura, valent	29 lb. 15 s. 4 d.
Item de 6 mensuris preter 32 roeden iacentibus infra francisiam scabinatus Noviportus, 42 s. pro mensura, valent	12 lb. 12 s.
Item de 14 mensuris 1 line 94 roeden dictis Goedeluc iacentibus in Keyhem (57), 40 s. de mensura	29 lb. 4 s.
Item de curte nostra de Bienacquys (58) cum 28 mensuris 65 roeden, 3 lb. pro mensura, valent simul	84 lb. 8 s. 6 d.
Item de 41 1/2 mensuris iuxta Bienacquys	129 lb.
Item de 5 mensuris 45 roeden in Casekinskerke (59)	15 lb.
Item de 1 mensura 55 roeden annuatim	3 lb. 10 s.

(50) Hofstede te Ramskapelle (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Nieuwpoort (prov. West-Vl., ar. Veurne, hpl. kant.).

(51) Bourbourg (Frankrijk, dep. Nord, ar. Dunkerque, hpl. kant.). De abdis van de benediktinessenabdij van 1438 tot 1464 is Bonne de la Viefville (*Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastiques*, X. Parijs, 1938, blz. 141).

(52) Boerderij te Veurne, bewesterpoort (prov. West-Vl., hpl. ar.).

(53) Plaats te Pollinkhove (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Roesbrugge-Haringe, afgeschafte gemeente), thans Lo-Reninge (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(54) Niet geïdentificeerde plaatsnaam, wellicht in de omgeving van Veurne (prov. West-Vl., hpl. ar.).

(55) Veurne bewesterpoort = Veurne (prov. West-Vl., hpl. ar.).

(56) Uithof te Zandberg (zie noot 34) in Hulsterambacht.

(57) Keiem (prov. West-Vl., ar. Diksmuide, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Beerst (prov. West-Vl., ar. en kant. Diksmuide).

(58) Hofstede bij de grens van Lampernisse (prov. West-Vl., ar. Diksmuide, kant. Veurne, afgeschafte gemeente), thans Pervijze (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort) te Oudekapelle (prov. West-Vl., ar. Diksmuide, kant. Veurne, afgeschafte gemeente), thans Driekapellen (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Diksmuide).

(59) Kaaskerke bij Diksmuide (prov. West-Vl., hpl. ar. en kant.).

Item adhuc inibi de 10 linen annuatim	12 lb.
Item de 11 linen iacentibus oostover de domo nostra Sancti Sixti (60)	6 lb.
Item de 6 mensuris pratorum in Stavelen (61)	16 lb.
Item de terris nostris iacentibus in Westoutere (62) et Boesschepe (63)	34 lb. 19 s.
Item de curte nostra Alnoti domus (64) cum 575 mensuris 2 linen 18 roeden terrarum, mensura pro 48 s., valent	1.382 lb. 18 s.
Item de dimidia curte nostra de Hem cum 293 mensuris 1 line 70 roeden, 3 lb. pro mensura, valent	880 lb.

[247, f° 2r^ob] (a)...

Cornelius vanden Clichthove, ... mensura, valent	102 lb. 7 s.
Item de 5 mensuris ab eodem, 56 s. de mensura, valent	14 lb.
Item de Absolon Maertins de 29 1/2 mensuris, 3 lb. de mensura, valent	88 lb. 12 s.
Item adhuc ab eodem de 7 mensuris, 3 lb. 6 s. de mensura, valent	23 lb. 2 s.
Item a Willelmo Arenbouts, in Teteghem (65), de 2 mensuris 25 roeden	3 lb.
Item de 3 mensuris 1 line terrarum Alnoti domus, mensura pro 40 s., valent	6 lb. 13 s. 8 d.
Item de curte nostra Alnoti domus cum 575 mensuris 2 linen 17 roeden terrarum, mensura pro 48 s., valent	1.382 lb. 18 s. (b)
Item a Petro, f. Jacobi Martins, de duobus mensuris iacentibus in terris nostris de Phariis	40 s.
Item a Martino Colin in Adenkerke (66) de duobus mensuris annuatim	4 lb.

(a) *het begin van dit artikel is weggesneden.* — (b) *dit bedrag is terecht doorstreept. Het komt immers reeds voor in de voorgaande kolom.*

(60) Te Westvleteren (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Roesbrugge-Haringe, afgeschafte gemeente), thans Vleteren (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Ieper 2).

(61) Stavele (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Roesbrugge-Haringe, afgeschafte gemeente), thans Alveringem (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(62) Westouter (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Poperinge, afgeschafte gemeente), thans Heuvelland (prov. West-Vl., ar. Ieper, kant. Poperinge).

(63) Boeschèpe (Frankrijk, dep. Nord, ar. Dunkerque, kant. Steenvoorde).

(64) Hofstede te Wulpen (prov. West-Vl., ar. Veurne, kant. Nieuwpoort, afgeschafte gemeente), thans Koksijde (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

(65) Tétèghem (Frankrijk, dep. Nord, ar. en kant. Dunkerque).

(66) Adinkerke (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne, afgeschafte gemeente), thans De Panne (prov. West-Vl., ar. en kant. Veurne).

Item Baldewinus f. Johannis de quatuor mensuris iuxta den Lendekin contra iter Furnis, 24 s. mensurae,	4 lb. 16 s.
Item a Johanne van den Eechoute de quadam domo nostra in Westvleteren cum 9 mensuris 1 line, mensura pro 34 s., valent	15 lb. 17 s. 4 d.
Item de censa pascuarum de Hem simul	465 lb. 16 s. 6 d.
Item de terris quas tenet Georgius Puls videlicet 139 mensuris 44 roeden, 34 s. qualibet mensura, valent	[236 lb. 11 s.]
Item 11 boneriis mori venditis diversis civibus ville Hulstensis (67), quodlibet bonerium 252 lb. par., valent	2.772 lb.
Item de duobus magnis pottis cuprijs ex camba venditis cuidam civi ville Mechliniensis (68), ponderantibus 4.777 ponden, 22 d. par. tpond, valent	437 lb. 17 s.
Item a vinitore de Dunis de vino vendito	96 lb. 10 [s.]
Somma	15.859 lb. 14 s. 2 d.
Somma receptarum omnium grangiarum et abbacie	15.968 lb. 18 s. 2 d.

[247, f° 2v^a] [Expensa grangiarum]

Primo de decima agnorum redimenda	26 lb.
Item pro fimo educendo	7 lb. 4 s.
Item pro necessariis in vaccaria	4 lb.
Item pro cordis in stabulo	5 lb.
Item pro coreo tanendo	42 s.
Item pro 17 melcteelen	42 s.
Item pro fimo sternendo	48 s.
Item cuidam lathomo	16 s.
Item pro pottis, scutellis et aliis neccessariis in augusto	40 s.
Item omme twe goreelen	36 s.
Item sacriste pro velleribus et agnis	4 lb. 16 s.
Item pro reparatione horologii curtis	48 s.
Item van deckene	4 lb.
Item om 6000 theen	18 s.
Item om decroeden 1000	20 s.
Item om 1000 bonden latten	18 s.
Item duobus tectoribus	28 s.
Item ^(a) ... tempore messis	3 lb.
Item pro clavibus et seris reparandis	20 s.
Item pro defalcatione 54 mensurarum tritici, 18 s. de mensura, valent	48 lb. 12 s.

^(a) een paar woorden zijn onleesbaar.

(67) Hulst (Nederland, prov. Zeeland).

(68) Mechelen (prov. Antwerpen, hpl. ar.).

Item pro defalcatione tritici, 8 s. de mensura, valent	4 lb. 16 s.
Item pro defalcatione 66 mensurarum avene, 18 s. de mensura, valent	59 lb. 8 s.
Item pro 6 mensuris avene te peckene, 8 s. mensurae, valent	48 s.
Item pro 20 mensuris fabarum abscidendis, 18 s. de mensura, valent	18 lb.
Item pro defalcatione 23 mensurarum crude, 10 mensurarum vitsen, 8 s. de mensura, valent	13 lb. 4 s.
Item om den tassewerkers, stoupenaars et frugibus ligandis	73 lb.
Item de stabulariis, vaccariis, opilionibus, coco et famulo magistri	74 lb. 12 s.
Item pro jumentis medicina	30 s.
Item pro arvina, aceto et cruderie	9 lb.
Item pro conventu et hisque imbus	9 lb.
Somma	386 lb. 6 s.

Westhof

Primo stabularie jumentorum	28 lb. 16 s.
Item vaccarijs et opilionibus	40 lb.
Item famulo in porcaria	7 lb.

[*f*^o 247, *f*^o 2v^ob]...

Item tribus mulgariis	36 lb. [?]
Item servitoribus sub aratro cellarij	32 lb. 12 s.
Item omme caescleederen, zacken, teelen ende scuetelen inden poest	4 lb. 16 s.
Item pro 18 ulnis panni linei, 3 s. pro ulna, valent	54 s.
Item pro funibus in vaccaria	24 s.
Item pro ovibus tondendis et ungendis	40 s.
Item pro defalcatione 56 mensurarum 2 linen 25 roeden tritici, 19 s. de mensura, valent	53 lb. 18 s. 3 d.
Item pro defalcatione 26 mensurarum 2 linen avene, 19 s. de mensura, valent	25 lb. 6 s. 8 d.
Item pro defalcatione 6 mensurarum fabarum, pro mensura 19 s., valent	5 lb. 14 s.
Item pro depositione 86 mensurarum 1 line tritici avene fabarum, crudi, etc., mensura te peckene pro 7 s., valent	30 lb. 4 s.
Item pro ligatione eorumdem fructuum van vorkene, tassene ende banden te makene	32 lb. 6 s.
Item pro sarculatione tritici et avene	4 lb. 16 s.
Item pro custodia frugum a cornicibus et columbis tempore messis	

	52 s.
Item pro fimo spergendo	40 s.
Item om hulsten zacken, deccleederen et aliis aratri necessariis	6 lb. 9 s.
Item om 50 raseriarum hommele, 11 s. pro raseria, valent	27 lb. 10 s.
Item pro plantatione et depositione hommele in monasterio datum	3 lb. 16 s.
Item omme 1000 hommelpertsen	15 lb.
Item om eene harc inden camba	6 lb.
Item pro vaccis in pascuis ponendis	66 lb.
Item pro duobus jumentis per dominum emptis erga Johannem Roobins in bassa curia Utenhove (69)	60 lb.
Somma	500 lb. 26 s. 3 d.
Somma expensarum omnium grangiarum	887 lb. 12 s. 3 d.

Abbatie

Primo de redditibus perpetuis de terris nostris de Bienacquys et aliis Terauansibus (70)	20 lb. 17 s. 8 d.
Item religiosis viris abbati et conventui monasterii de Valcellis (71) ratione Cuculla et Laepscuere cum expensis nuncii uti in compromisso continetur	252 lb.
Item porte de Dunis	16 s.
Item domini comiti de lardier	4 lb. 4 s. 11 d.
Item de Ammanswale	16 s. 8 d.

(69) Niet geïdentificeerde hofstede, wellicht in de omgeving van het Westhof.

(70) Théroutanne (Frankrijk, dep. Pas-de-Calais, ar. Saint-Omer, kant. Aire-sur-la-Lys).

(71) Abdij van Vaucelles, in de huidige gemeente Crèvecœur-sur-l'Escaut (Frankrijk, dep. Nord, ar. Cambrai, kant. Hascoing).